

KÜTAHYA ÇİNİCİLİĞİ VE GÜNÜMÜZDEKİ SORUNLARI

Kütahya Art-Tile Industry and Its Present Problems

Ali İSSİ*
Hilmi YURDAKUL**

ÖZET

Çini; kil, kaolin, tebeşir ve kuvars gibi hammaddelerin belirli oranlarda karıştırılarak hazırlanmış hamurun şekillendirilmesi, kurutulması, pişirilmesi, dekorlanması, sırlanması ve sırlı bünyenin pişirilmesi ile oluşan bir sanat ürünüdür. Aynı zamanda, geleneksel Türk motiflerini yansıtan kendine has karakteristik özellikleri nedeni ile geleneksel seramik ürünlerden ayrılan bir sanat ürünü olarak ta tanımlanabilir.

Kütahya'da çiniciliğin Germiyan Oğulları döneminde başladığı düşünülmektedir. Tarihin her döneminde çeşitli sorunlarla karşılaşan Kütahya çiniciliği, günümüzde de bazı sorunlarla karşı karşıyadır. Bu araştırma, Kütahya çiniciliğinin kısaca Cumhuriyet döneminden önce ve sonraki tarihsel gelişimini, aynı zamanda günümüzdeki mevcut sorunlarını ve muhtemel çözüm önerilerini sunmaktadır.

ABSTRACT

Cini is a work of art that is made by shaping, drying, sintering, embroidering, glazing and sintering of a glazed body, which is a mixture of raw materials such as clay, kaolin, chalk and quartz in a specific ratio. Also, it can be defined as a work of art because of its own characteristic features reflecting traditional Turkish patterns that differ from common ceramic products.

It is believed that the art of tile-making in Kütahya was started in Germiyan Oğulları period. Since then it has faced various problems in every period of history and still facing today. This review gives a brief information about the historical development before and after the Republic period of art of tile-making in Kütahya, and also its present problems and possible solutions.

Anahtar Kelimeler: Çini, Kütahya, Çiniciliğin Sorunları

Key Words: Art-Tile, Kütahya, Problems of Art-Tile,

* Dumlupınar Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Seramik Mühendisliği, Kütahya

** Dumlupınar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kütahya

1.GİRİŞ

Çini Türkçe’de genellikle yapıların içinde veya dışında, duvar kaplaması olarak kullanılan; pişmiş topraktan kare ve çokgen gibi çeşitli biçimlerde yapılan, yüzeyi renkli, desenli, parlak ve sert saydam bir tabakayla kaplı, küçük boyutlu (15-30 cm) levhacıklara verilen özel bir addır. Bununla beraber, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde çiniden çeşitli kaplar da yapılmıştır. Bu bağlamda çini sözcüğü bütün gündelik seramik eşyanın yapıldığı bir malzeme adı da olmaktadır. Bu ayırım Osmanlı mimarisinde kullanılan çiniye 18. yüzyıla kadar “ kaşi ”, çini (tabak, vazo gibi) eşyaya da “ evani ” adı verilerek belirtilmiştir.

“ Çini ” kelimesinin “ i ” ilgi ekiyle türetilmiş olması ilk bakışta çiniciliğin Çin’den geldiği kanısı uyandırabilmektedir. Gerçekte ise çiniciliğin Türkler’e özgü bir sanat olduğu sanat tarihi uzmanlarınca kabul edilmektedir. Muhtemelen Osmanlı döneminde Çin’den ithal edilen porselenlerin ün kazanmaları nedeniyle, Türk yapısı “ kaşi ” ye kalitesinin yüksekliğini vurgulamak için “ çini ” denmeye başlanmıştır. Osmanlı döneminde porselen “ fağfuri çini ” veya “ fağfuriye ” diye adlandırılmaktaydı. Kaliteli seramiğin ingilizce “ china ” veya “ chinaware ” diye adlandırılması benzer anlayışın Batı’da da yaygın olduğunu göstermektedir. Ancak Batı’da kullanılan kavramlar çalışmanın konusunu oluşturan “ çini ” den farklıdır. Bugün Avrupa ülkelerinin bir çoğunda ve Amerika’da çini üretimi yapan pek çok seramik sanayi vardır. Fakat belirlenebildiği kadarıyla bunların hiçbirisi Kütahya Çiniciliği’ni karakterize eden özellikleri taşımamaktadır. Kütahya çinilerinin temel özellikleri parçalarının tek tek el ile desenlemesi, sıraltı süslemesinde yalnızca fırça kullanılması, desenlerinin çok çeşitli olması ve desenlerinin birçoğunun geleneksel Türk çiniciliğine ait bulunmasıdır (Öney, 1969).

2.ÇİNİ VE ÇİNİCİLİK HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Organik olmayan maddelerden oluşan karışımların şekillendirilmesi, sırlanması ve pişirilmesi süreçleri ile elde edilen sert ürünlere genel olarak seramik adı verilir. Bu genelleme ile bakıldığında, çömlek, tuğla, kiremit, fayans, çimento, cam, porselen, çini gibi çok çeşitli ürünler seramik kapsamı içerisinde yer alır. Bu kısa açıklamalar ışığında bazı yazarların 18. yüzyıla kadar “ evani ” diye adlandırdığı çini eşyayı seramik olarak adlandırmak pek uygun olmayacaktır. Kütahya’da üretilmekte olan, sıraltı tekniği uygulanarak, fırça ile desenlendirilen ve çam odunu kullanan özel fırınlarda pişirilen eşya “ çini ” olarak adlandırılmıştır. Özel olarak duvar kaplamasında kullanılan çinilerin ayırımı söz konusu olduğunda, anılan çiniler için “ duvar çinisi ” terimi kullanılmıştır.

Çini; kil, kaolin, tebeşir ve kuvars gibi hammaddelerin belirli oranlarda karıştırılarak hazırlanmış hamurun şekillendirilmesi, kurutulması, pişirilmesi, dekorlanması, sırlanması ve sırlı bünyenin pişirilmesi ile oluşan bir sanat ürünüdür. Bu tanımın daha da açıklık kazanması için çömlek, fayans ve porselen gibi mamullerin çiniden farklılıklarının ortaya konulması gerekmektedir.

Çömlek, genellikle kırmızı kil kullanılarak ve çiniye göre daha kaba ve daha düşük sıcaklıkta pişirilen bir üründür. Renkli sırla renklendirilen çömleklere özel olarak “ seramik ” adı verilir. Ancak, bunların üretiminde fırça kullanılmaz. Beyaz kil kullanılarak ve renkli sırla renklendirilen fayans ise yaklaşık 1100-1200 °C ‘de pişirilir. Su geçirmez özelliğe sahip olan fayans, duvar ve döşeme kaplamacılığında kullanılır. Fayans darbelere karşı çiniden daha dayanıklı fakat sanat yönü olmayan bir üründür.

Mutfak eşyasından bazı uzay araçları parçalarına kadar geniş bir kullanım alanı olan porselenin üretimi ileri bir teknoloji gerektirmektedir. Porselen pişirimi ve bileşimindeki hammaddelerin özelliğinden dolayı saydam bir yapıya sahiptir. Çok değişik amaçlarla üretilen porselenin özellikleri de buna paralel olarak değişmektedir. Çininin sıraltı tekniğiyle desenlenmesine karşılık porselen sırüstü tekniğiyle desenlenmektedir. Porselen pişirim sıcaklığı çiniden yüksektir (1350-1450 °C sırlı pişirim). Öte yandan çini pişirimi sırasında yalnızca boya ve sırn erimesine karşılık, porselende boya ve sırn yanında hammadde de eridiğinden porselen saydam bir yapı kazanır. Çinide desenleme yalnızca fırça ile yapıldığı halde, porselende çoğunlukla çıkartma, basma ve benzeri seri desenleme yöntemleri kullanılmaktadır (Öney, 1969).

Şekil 1. Kütahya'ya Özgü Çini Karo ve Tabak Motifleri.

3.KÜTAHYA ÇİNİCİLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

3.1.Cumhuriyet Öncesi Dönem

Kütahya'daki çiniciliğin Germiyan Oğulları döneminde başladığı ileri sürülmektedir. 15. yüzyılda Kütahya'da geniş ölçüde tek renkli çini imal edildiği bilinmektedir. 17. yüzyıl sonunda İznik çiniciliğinin gerilemeye başlaması ve 18. yüzyılda tamamen kaybolmasına karşılık bu dönemde Kütahya çiniciliği canlılığını korumuştur. 16. yüzyılda 300 kadar olduğu ileri sürülen çini atölye sayısının, 19. yüzyılda 100 kadar olduğu tahmin edilmektedir. Dünyada ilk toplu iş sözleşmesi 13 Temmuz 1799 yılında Vali Ali Paşa'nın huzurunda, işveren çini üreticileri ile çalışanları arasında yapılmıştır. Evliya Çelebi, seyahatnamesinde 18. yüzyıl sonunda 34 çini atölyesi olduğunu yazmaktadır. Kütahya çiniciliğinde 20. yüzyılın başında bir canlılık gözlenmekteyse de bu uzun sürmemiş ve bir durgunluk dönemi başlamıştır. Öyle ki o dönemde Kütahya Valisi olan Fuat Paşa'nın bir raporuna göre 1920'den önce bütün çini imalathaneleri kapanmıştır (Aslanapa, 1949).

3.2.Cumhuriyet Dönemi

1920'yi izleyen yıllar Anadolu insanının derleniş ve toparlanış dönemidir. Bu dönemde Anadolu'da siyasi bir bütünlük sağlanmasının çalışması yapılırken, bir yandan da ekonomik hayatta bir canlılığın başlamasının belirtileri gözlenebilmektedir. Bu gelişmeler, 1920'den önce geçici de olsa yok olmaya yüz tutmuş çinicilik sanayisinde yeni bir canlılığa yol açmıştır. 1920'li yıllar Türkiye'de ulusal anonim şirketlerin çok sayıda kurulduğu bir dönemdir. Çinicilik konusunda da Sanayi Maadin Bankası desteğinde Kütahya Çini İşleri T.A.Ş. 1928 yılında kurulmuştur. Ancak bu şirket uzun ömürlü olmamış aynı dönemde kurulan benzerlerinin çoğu gibi bu da bir yıl sonra fesih edilmiştir. 1920-1930 döneminde beş çini atölyesi ve bir tane de çini satan dükkan açılmıştır.

Cumhuriyetin bu ilk on yıllık döneminde çini üretim teknolojisinde bir dizi yeniliklerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde girişimci bir karaktere sahip olan Sırrızade Rıfat Bey (Şark Çini Fabrikası sahibi) ilk defa çamur değirmenine kömürle çalışan bir motor takmıştır. Bunun yanında, bugün çini tabağı yapımında kullanılan kalıbı çinicilik sanayine Rıfat Bey getirmiştir. Döküm tekniği ise Kütahya Çini İşleri T.A.Ş. kurucusu Nuri Killigil tarafından çiniciliğe kazandırılmıştır.

Cumhuriyetin ikinci on yılında çinicilik sanayinde göze çarpan önemli bir gelişme gözlenememektedir. 1930 yılında T.B.M.M.'ye sunulan bir raporda Kütahya'da bazı ilkel çini imalathanelerinin bulunduğu ancak bunların ticari bir değere sahip olmadıkları belirtilmektedir. Ankara'da 1930 yılında açılan Sanayi Sergisinde ve 1936'da açılan birinci el işleri ve küçük sanatlar sergisinde çinicilik ürünleri sergilenmiştir. Bu durgunluk, bütün dünyayı etkisine alan ekonomik krizle açıklanabilir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü yıllarda Türkiye'nin ithalatı gerek devlet gerekse dış ekonomik koşullar tarafından kısıtlanmıştır. Bunun sonucunda, porselen ithalatı büyük ölçüde durdurulmuştur. Esasen mutfak eşyası olarak kullanılmayan çini, bu pazara belli ölçüde girerek, porselen ürünlerin yerini almıştır. Bu durum, çinicilik sanayinde yeni fabrikaların açılmasına neden olmuş ve 1943-1946 döneminde dört yeni fabrika açılmıştır.

Savaş sonrası ithalattaki kısıtlamalar kaldırılmış ve porselen kendi pazarını çiniye kapatmıştır. Bu durum, çiniye olan olağanüstü talebi ortadan kaldırmıştır. Bunun sanayideki yansımaları, 1950 yılındaki üç çini fabrikasının kapanışıyla gözlenebilmektedir.

Şekil 2. Günümüzden 60 Yıl Önce Sırça Yapan Bir Çini Ustası.

Türkiye, 1950'li yıllara yıkılan ve yakılan bir dünyada savaş dışı kalmanın avantajları ile girmiştir. Bunun yanında, elverişli iklim koşulları tarım üretiminin yüksek olmasını sağlamıştır. Bu olumlu sonuçlar, ekonomide bir canlılığa neden olmuştur. Ekonomideki olumlu gelişmelerin, çinicilik sanayinin gelişmesini de olumlu yönde etkilediği büyük bir olasılıkla söylenebilir. Bununla beraber 1960'lı yıllar çinicilik sanayi açısından pek parlak değildir. Bir önceki on yılda çinicilikle uğraşan işletme sayısındaki artış 7 iken bu dönemde ancak 5 olmuştur (Aslanapa, 1968).

Cumhuriyet döneminde çinicilikteki en hızlı gelişme 1970'li yıllarda olmuştur. Bu dönemde çini fabrikalarının sayısı 18'e, çini pazarlayan işletme sayısı ise 22'ye ulaşmıştır. Kooperatifleşme olgusu çinicilik sanayi açısından önemli bir gelişmedir. 1974'te 210.000 TL sermayeli Sınırlı Sorumlu Kütahya Çiniciliğini Kalkındırma Küçük Sanat Kooperatifi kurulmuştur. 1978 yılında ise çinicilik sanayinin ihtiyaç duyduğu hammaddeleri temin etmek ve ortaklarına günün gereklerine uygun çağdaş ve teknik konulara sahip birer işyeri

sağlamak amacıyla S.S. Çinikoop Kütahya Çiniciliği Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi kurulmuştur. Farklı tüzel kişiliklere sahip olan bu kooperatiflerin her ikisi de aynı ortaklar tarafından, aynı amaçları gerçekleştirmek için kurulmuştur. Böylece çinicilerin birlik olmalarının ilk somut örneği ortaya çıkmıştır (Öztulum, 2002).

4.ÇİNİCİLİĞİN KÜTAHYA’NIN SOSYAL YAPISINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Bir sanayinin en önemli sosyal etkisi iş olanakları sağlamasıdır. Üreten ve pazarlayanlar ile birlikte düşünüldüğünde yaklaşık 5000 kişi çinicilik sanayinin iş olanaklarından yararlanmaktadır. Çiniciliği meslek edinenlerin yanında yan uğraşı alanı olarak seçenlerin sayısı da oldukça fazladır. Bu açıdan, ailelere yan gelir sağlaması, kişilerin boş vakitlerini sanatsal bir uğraşla değerlendirmesi bireysel ve toplumsal gelişmişliğe önemli katkılar sağlamaktadır (Öztulum, 2002).

Çiniciliğin Kütahya’nın tanıtılmasında çok önemli bir yeri vardır. Gerçekten “ çini ” denilince Kütahya’yı hatırlamamak mümkün değildir. Bunun yanında, yalnızca çini için ve özellikle çini imalat işletmelerini tanımak için Kütahya’yı ziyaret edenlerin sayısı oldukça fazladır.

5.KÜTAHYA ÇİNİCİLİĞİ VE SORUNLARI

Kütahya’da günümüzde irili ufaklı yaklaşık 500 işletmenin var olduğu tahmin edilmektedir. Bu işletmeler, sanayi bölgelerinin yanı sıra bazı apartmanların zemin ve bodrum katlarında da faaliyet göstermektedir. Kütahya Çiniciler Odası’na kayıtlı 57 işletme ve Kütahya Sanayi ve Ticaret Odası’na kayıtlı 30 işletme bildirilmektedir. Her sektörde olduğu gibi ekonomik krizlerle birlikte, yaklaşık 150 işletmenin kapandığı göz önüne alınırsa çinicilik sektörünün Kütahya’da ne kadar büyük bir sektör olduğu açıktır (Öztulum, 2002).

Çinicilik sektörü genellikle yurt içi talebe göre üretim gerçekleştirirken bazı işletmelerin dış pazara açılabilmesi ile Kütahya çiniciliği ve çinisi günümüzde dünyaca tanınan bir sektör ve ürün haline gelmiştir. Yurtiçi talebin karşılanmasında satış ve pazarlama ağı Kütahya’dan başlayıp özellikle tüm Ege ve Akdeniz bölgelerine kadar uzanmaktadır. Yurtdışında ise Japonya’dan Amerika Birleşik Devletleri’ne kadar pek çok ülkeye satış ve pazarlama yapılabilmektedir. Kayıtlı işletme sayısının az olmasından dolayı sektörde mali analiz yapmak ve ortaya bir rakam koymak oldukça güçtür (Çevik, 2002).

Kütahya çinicilik sektörünün sorunlarının belirlenmesi için çeşitli ölçekte üretim yapan çok sayıda işletme, Kütahya Çiniciler Odası, Kütahya Bölge Çalışma Müdürlüğü, Kütahya Sanayi ve Ticaret Odası ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler ve incelemeler sonucunda Kütahya çiniciliğinin sektörel sorunları aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

5.1.Hammadde Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Temin edilen çini hammaddelerinde belirli bir kalite ve standart bulunmamaktadır.
- Yöresel hammadde yataklarının araştırılmasına gerekli önem verilmemektedir.

- Çini üretiminde kullanılan hammaddelerin fiziksel ve kimyasal analizleri çoğu işletme tarafından bilinmemektedir. Kullanılan hammaddeler yeterli miktarda saf değildir.
- Zenginleştirilmiş çini hammaddesi temini yeterli değildir. Çoğu işletmede hammadde zenginleştirme yöntemlerinden yararlanılmamaktadır.
- Alternatif hammadde çalışmaları yetersizdir.

5.2.Çamur Hazırlama Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Standart özelliklere sahip çini çamuru üretme imkanı yoktur.
- Çini massesinin piyasada bulunan sınırlı sayıdaki sır çeşidine uygun özelliklerde üretilme zorunluluğu vardır.
- Çamur hazırlamada yapılan hata, ancak üretim sonrası ortaya çıkması sebebiyle hammadde, işçilik, enerji ve üretim kayıpları fazla olmaktadır.
- Çini çamuru üretiminin küçük çaplı tesislerde yapılmasından dolayı, birim maliyetler yüksektir.
- Düşük sıcaklıklarda sinterleme sağlamak için çini reçete bileşimlerinde, kalsiyum karbonat içerikli hammadde kullanıldığından ürün kalitesi düşmektedir.
- Çini masse reçeteleri hammadde özellikleri bilinmeden, deneme yanılma yöntemi veya kişilerin önceki deneyimlerine göre hazırlanmaktadır. Çiniciler yeni reçete uygulamaları konusunda çekingen davranmaktadırlar.

5.3.Şekillendirme Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Yetenekli çarkçı ustaları günden güne azalmakta ve bunların yerini dolduracak elemanlar yetişmemektedir.
- Üretilen çini çamurları elle şekillendirmeye uygundur ancak pahalıdır, döküm çamuru üretilmesine ihtiyaç vardır.
- İyi yetişmiş tasarımcı, modelci ve teknik elemanların sayısı azdır.
- Büyük parçaları döküm yoluyla şekillendirmeye uygun çini çamuru henüz üretilmemiştir.
- Üretilen alçı kalıplar şekillendirilecek çamura uygun özellikte değildir.
- Alçı kalıp ile şekillendirme konusunda yetişmiş yeterli sayıda eleman yoktur.
- Çark ile şekillendirmede, standart boyutlarda ürün elde edilmemesinden dolayı paketlemede sorunlar yaşanmaktadır.
- Çini şekillendirme amacıyla üretilen formlar yalnızca süs eşyası niteliğindedir, kullanıma yönelik çini formları yoktur.
- Çini ürünlerinde, cam, porselen ve seramiklerde üretilen formlar henüz yoktur.

5.4.Kurutma Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Çoğu işletmede doğal kurutma yöntemi kullanılmaktadır.
- Kurutma ortamlarının iyi olmaması ürün kalitesini düşürmektedir.
- Kurutma hızlarına dikkat edilmemesi ürün kayıplarına yol açmaktadır.

5.5.Desenleme ve Dekorlama Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Serbest desen ve dekor çalışan eleman sayısı yeterli değildir. Desen ve dekorlama yapanküçük atölyelerde çalışma ortamı genellikle sağlıksız ve düzensizdir.

- Desenleme ve dekorlama işlemlerinde ücret genellikle parça başı olarak tespit edildiğinden, hızlı çalışma yapılmakta, bu ise ürünlerin sanatsal değerini düşürmektedir.
- Bugün çini desenleri ve dekorlamalarında eski parlak renkler elde edilememektedir.
- Çinicilerin büyük çoğunluğu ithal boyalar kullanmaktadır.
- Geleneksel desen ve dekorlar yeterince çalışılmamaktadır. Yeni desen ve dekorlar geliştirilmemektedir.

5.6.Sırlama Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Çoğu işletmede sır hazırlanılmamakta, hazır sır reçeteleri uygulanmaktadır.
- Çini bünyelere uygulanacak yeterli çeşitte sır piyasada yoktur.
- Sır üretimi ancak belirli renklerde yapılabilmektedir.
- Sırlama sonrası kurutmanın tam olarak yapılamamasından dolayı, sır hataları oluşmaktadır.
- Sır ve çamurun farklı üreticiler tarafından birbirine uyumu araştırılmadan üretilmesi, çini kalitesini bozmaktadır.
- Farklı sırlama teknikleri kullanılmamaktadır.

5.7.Pişirme Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Büyük ölçekli çini üretimi yapan işletmelerde doğalgaz kullanımının olmaması nedeniyle LPG kullanılması ürün maliyetini artırmaktadır.
- Çini masselerinin pişme sıcaklıkları hakkında yeterli bilgi yoktur.
- Kullanılan elektrikli fırınlar ve rejimleri hakkında yeterli bilgi yoktur.
- Çiniciler pişme süresini kısaltmak için hızlı pişirim yapmaktadırlar, bu ise ürün kalitesini bozmaktadır.
- Fırınların fazla yüklenmesinden dolayı fırın rejimleri bozulmaktadır.
- Deneyimli eleman sayısı yetersizdir.

5.8.Tanıtım ve Pazarlama Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Çini üreticisi kendi ürününü kendisi pazarlamak durumundadır.
- İnternet üzerinden yeterli derecede tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yoktur.
- Çini sektöründe tanıtım ve pazarlama ile ilgili bilgi birikimi yoktur.
- Çini üreticilerinin yurt dışı pazarlara açılacak ekonomik güçleri yoktur.
- Kütahya'da çini pazarlama işlerini yürütecek profesyonel firmalar yoktur.
- Çini ürünlerin ambalajlanması, özellikle yurtdışına pazarlamaya uygun nitelikte değildir.
- Çini üreticileri işletme sermayesi yetersizliği sebebiyle, tanıtım ve pazarlama amacıyla yabancı dil bilen eleman istihdam edememektedirler.
- El işçiliği çini ürünler iyi tanıtılmadıklarından dolayı serigrafi ile üretilen çinilerle karıştırılmaktadır, bunun sonucunda fiyat belirleme zorlaşmaktadır.
- Çinicilerin ürünlerini tanıtıcı broşür hazırlama, fuarlara katılma, reklam verme gibi aktiviteleri henüz yeterli düzeyde değildir.

5.9.Finansman Konusunda Yaşanan Sorunlar

- Teşvik imkanlarının yetersiz olması, üretici firmaların gelişmesini sınırlandırmaktadır.

- Yatırım ve işletme sermayesi yetersizliği sonucunda, işletmelerin büyük çoğunluğu planlı bir üretime geçememekte ve pazar bağlantıları kuramamaktadır.
- Çini talebi, temel ihtiyaç ürünü olmaması nedeniyle, halkın gelir düzeyinde oluşan olumsuzluklardan çabuk etkilenmektedir.
- Çinicilik emek yoğun bir sektör olduğundan, bugün alınan gelir ve stopaj vergileri oldukça yüksektir.
- İşletme sermayesi yetersizliği çini üreticilerinin kalifiye eleman çalışmalarına imkan vermemektedir.
- Bazı işletmelerde sigortasız işçi çalıştırılması haksız bir rekabet ortamı oluşturmaktadır.
- Kütahya çini işletmelerinin yeterli düzeyde KOBİ teşviği alamaması, uzun vadeli ve düşük faizli kredilerden yararlanamaması sektörü olumsuz etkilemektedir (Yüzügülü, 2002).

5.10. Diğer Sorunlar

- Yeterli sayıda yetişmiş eleman yoktur.
- Kayıtlı işletmeler dışında kalan üreticiler haksız rekabet oluşturmaktadır.
- Ar-Ge faaliyetleri yetersiz kalmaktadır.
- Yeteri kadar güçlü bir örgütlenme bulunmamaktadır.
- Üniversite-Sanayi işbirliği yeteri kadar geliştirilememiştir.
- Ekonomik alanda yaşanan belirsizlikler stratejik planlamaya izin vermemektedir.
- Yaşanan sorunların dile getireleceği yayın ve toplantıların sayısı azdır.
- Danışmanlık hizmetleri sınırlıdır.
- Sabit bir fiyat politikasının bulunmaması çinicilik sektörünün gelişimini olumsuz etkilemektedir (Koçer, 2002).

6. TARTIŞMA ve SONUÇ

Kütahya çinicilik sektörünün sorunları yukarıda belirtilenlerle sınırlı değildir. Özel araştırma ve incelemelerle daha birçok sorun ortaya çıkarılabilir. Belirtilen her sorunun çözümü bu sorunlarla tek tek ilgilenilmesidir. Çini sektörünün yaşadığı sorunlara yönelik olarak, her biri birincil önemde olan şu çözümler göz önüne alınabilir;

- Eğitimli insanların istihdam olanakları geliştirilmelidir.
- İşletmeler kendi teknolojik imkanlarını yenilemek durumundadır.
- Çini üretimi teknoloji ve sanatla birleştirilmelidir.
- İşletmelerin organizasyon yapısı güçlendirilmek zorundadır.
- Karşılaşılan sorunların çözümünde bireysel değil, takım çalışmaları yapılmalıdır.
- Gerekli durumlarda üniversite ile işbirliği içinde çözüm yolları araştırılmalıdır.
- Her işletme imkanlar ölçüsünde Ar-Ge faaliyetlerini geliştirmelidir.
- Stratejik planlamaya önem verilmelidir.
- Pazarlama ve satış imkanlarının artırılması için internet aracılığı ile ihracata yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Eğitici kursların sayısı artırılmalıdır.
- Daha ucuza daha kaliteli nasıl üretim yapılabileceği araştırılmalıdır.
- Yatırım faaliyetlerinin artırılması için teşvik edici tedbirler artırılmalıdır.
- Haksız rekabetin ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalar yapılmalı ve mevcut denetimler artırılmalıdır.

Kütahya çinicilik sektörünün yaşamakta olduğu sorunların giderilmesi ile mevcut yapının daha da dinamizm kazanarak gerek Kütahya ekonomisi gerekse ülke ekonomisine büyük katkılar kazandıracığı ve dünyada Kütahya çinicilik sektörünün hak ettiği yeri kazanacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

Aslanapa, O., 1949, Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 41 s.

Aslanapa, O., 1968, Kütahya Çiniciliğinin Tarihçesi, Kütahya Sanayi ve Ticaret Odası, Ankara, 142 s.

Aslanapa, O., 1968, İktisadi Yönüyle Kütahya, Kütahya Sanayi ve Ticaret Odası, Ankara, 156 s.

Öney, G., 1969, Türk Sanatı Araştırma ve İncelemeleri, M.E.Basımevi, İstanbul, 63 s.